

Stockholm
2020-06-03

Enheten för Immaterial- och transporträtt (Ju/L3)

Jul3@regeringskansliet.se

Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation, SAMI:s svar på uppföljande underlag för inhämtning av synpunkter rörande genomförandet av artiklarna 18-23 i EU:s nya upphovsrättsdirektiv:

Bakgrund:

SAMI, Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation är den organisation som företräder utövare på musikområdet och som i huvudsak administrerar deras rätt till ersättning vid offentligt nyttjande av ljudupptagningar enligt tvångslicensen i 47§ upphovsrättslagen (URL).

SAMI samlar även in ersättning till fonogramproducenterna enligt särskild överenskommelse med International Federation of the Phonographic Industry, IFPI, svenska gruppen. SAMI företräder cirka 42 000 svenska artister och musiker och företräder därutöver ett mycket stort antal utländska rättighetshavare med stöd av ömsesidighetsavtal (representationsavtal) med utländska utövarsällskap.

Allmänt:

SAMI har valt att koncentrera sitt svar på några särskilda delar av underlaget och har i möjligaste mån försökt att följa departementets ordning. Undantag kan dock förekomma. SAMI ansluter sig även till den skrivelse som KLYS ger in.

När begreppet "rättighetshavare" används i texten, avses upphovsmän och utövare och i förekommande fall arvingar, och alltså inte förvärvare av upphovsrätt.

Vem skyddas av bestämmelserna:

SAMI är av fortsatt uppfattning att även arvingar av upphovsrätt ska skyddas av direktivets bestämmelser, allt annat är orimligt. Det är vidare ett långsökt påstående att det skulle leda till orimlig arbetsbörda att söka upp arvingar för att kunna leva upp till rapporteringskyldigheten. Om det finns ett giltigt avtal bör arvingarna ha trätt i uphovspersonens ställe och rapportering ska därmed kunna ske även till dessa. Att arvingar ska omfattas ligger dessutom i linje med det som generellt gäller för upphovsrätt.

Vilken typ av överlåtelse omfattas?

Utgångspunkten bör vara att alla avtal om överlåtelse eller upplåtelse omfattas, även avtal utan ersättning. Rättighetshavarens rätt till ersättning bör av principiella skäl inte vara beroende av förvärvarens intentioner med förvärvet av rättigheter. Att alla avtal omfattas av bestämmelserna

innebär att frågan om ersättning alltid måste utgöra en del av förhandlingen och därmed även bidra till tydligare avtal.

Beträffande överlåtelse i anställningsförhållanden menar SAMI att utgångspunkten även här bör vara att de omfattas. De ursprungliga rättigheterna tillkommer den som skapat verket och det gäller även för verk som skapas i anställning eller för den delen verk som skapas på beställning av en uppdragsgivare. De skyddsintressen som motiverar direktivets ersättningsbestämmelser gör sig ofta gällande även i relation till en arbetsgivare eller uppdragsgivare, inte minst i en tid då teknikutvecklingen innebär snabbt ökade möjligheter för att på olika sätt exploatera rättigheterna och det kan vara svårt att överblicka de exploateringsmöjligheter som kan följa på överlåtelsen till arbetsgivaren.

Vilka avtal omfattas? (Bestämmelsernas retroaktiva verkan)

SAMI:s uppfattning är att direktivet har retroaktiv effekt såtillvida att det omfattar alla verk och prestationer som åtnjuter skydd den 7 juni 2021 (eller i tiden efter den 7 juni 2021), samt att artiklarna 18-23 äger tillämplighet på förfoganden som vidtagits och avtal som ingåtts före den 7 juni 2021. Beträffande transparenskravet i artikel 19 kan dock vara rimligt att kravet på rapportering träder ikraft först den 7 juni 2022. Naturligtvis måste man ta **höjd** för och ha förståelse för att saker kan ha sett annorlunda ut vid avtalstillfället om avtalet tecknats för mycket länge sedan, men att helt utesluta äldre avtal anser vi inte vara en framkomlig väg. Många av de som direktivet till stor del avser att skydda kommer då att helt stå utanför.

Beträffande den oavvisliga ersättningsrätt som SAMI förespråkar i samband med förevarande direktiv så bör den gälla från direktivets ikraftträdande och omfatta vid den tidpunkten skyddat innehåll.

Bestämmelsernas harmoniseringsgrad och behovet av sektorspecifika bestämmelser

SAMI anser att sektorspecifika lösningar i vissa fall är nödvändiga för att hantera stora skillnader i förutsättningar mellan olika branscher och sektorer. Som tidigare påtalats anser SAMI att en sektorspecifik lösning är nödvändig för att säkerställa att utövare på musikområdet erhåller lämplig och proportionell ersättning när deras prestationer strömmas på Internet. Bestämmelserna om transparens, jämkning och återkallelse är givetvis av viss betydelse för att skapa en bättre balans mellan avtalsparterna, men de kommer inte ensamt att vara tillräckliga för att garantera direktivets bestämmelse om lämplig och proportionerlig ersättning.

En oavvislig ersättningsrätt kopplad till utövarnas ensamrätt till överföring på begäran, menar SAMI är ett sätt att reglera detta på.

Föreskriver direktivet tvingande eller dispositiva regler?

SAMI menar att reglerna bör vara tvingande, och att detta gäller även för artiklarna 18 och 22. Beträffande artikel 18 finns anledning att återigen komma tillbaka till det förhållande att utövarna på musikområdet inte alls, eller endast i begränsad omfattning, kunnat tillgodogöra sig sin ensamrätt till överföring på begäran. Att erbjuda ett "skydd" i form av dispositiva regler till någon som är i en avsevärt svagare förhandlingsposition än sin motpart riskerar helt enkelt att bli verkningslös. I samband med införandet av Info Soc. Direktivet 2001/29/EC förstärktes skyddet för utövande konstnärers framföranden genom att de fick en ensamrätt till tillgängliggörande på begäran (on-demand rätten). För ljudupptagningar innebar förändringen lagtekniskt att tillgängliggörande på begäran undantogs från tvångslicensens (47 § upphovsrättslagen) tillämpningsområde. Härigenom skulle även artister och musiker få rätt att själva bestämma om och under vilka villkor deras inspelade framföranden fick nyttjas on-line.

Dessvärre kan konstateras att ensamrätten inte lett till en förbättrad situation för det stora flertalet artister och musiker. Anledningen är, vilket SAMI vid upprepade tillfällen påtalat, att utövarns

ensamrättigheter regelmässigt är föremål för totalupplåtelser till producent/musikbolag, ofta mot en engångsersättning, och att medverkande artister och musiker därefter ställs utanför den upphovsrättsliga värdekedjan. Det är förvärvande bolag som ensamt kontrollerar inspelningen och den fortsatta exploateringen. Här bör tilläggas att av de artister som har ett royaltyavtal är det endast ett fåtal, ofta redan mycket kända artister, som i reell bemärkelse kan förhandla om ersättningar och andra villkor i relation till musikbolaget som vanligtvis tillämpar ensidigt utformade standardavtal i relation till "sina" artister. För såväl royaltyartister som bakgrunds-/studiomusiker som anlitas mot en engångsersättning gäller sålunda en "take it or leave it deal" utan möjlighet att påverka ersättnings- eller andra villkor för inspelningen.

Rätten till lämplig och proportionell ersättning (artikel 18)

SAMI delar uppfattningen att artikel 18 uppfylls bäst genom en ny allmän avtalsrättslig bestämmelse som är indispositiv. För att få ett reellt genomslag för utövare på musikområdet, menar SAMI dock att bestämmelsen måste kompletteras med en oavvislig rätt till ersättning enligt den modell som SAMI redogjort för i tidigare skrivelser till departementet.

De aktörer som motsatt sig införande av en oavvislig ersättningsrätt har anfört ett antal skäl för detta som framgår på sidan 14 i underlaget. Det handlar om påståenden som att direktivet inte kräver en oavvislig ersättningsrätt, att kommissionen inte fann anledning att föreslå en sådan, att den är ett ingrepp mot avtalsfriheten och upphovsmannens fria val, att det skulle leda till dubbelbetalningar, att den skulle skada den digitala marknaden och att kollektiv förvaltning skapar omotiverade monopol och strider mot lagen om kollektiv rättighetsförvaltning m.m.

I det följande vill SAMI bemöta ett antal av dessa påståenden.

Direktivet innebär att upphovsmän och utövande konstnärer ska ha en rätt till lämplig och proportionerlig ersättning. Hur denna rätt ska säkerställas överlämnar Kommissionen till medlemsstaterna att besluta om. Medlemsstaterna är således fria att, genom införande av olika existerande eller nya mekanismer, säkerställa att den grundläggande principen om rätt till ersättning säkerställs. SAMI menar att ersättningsrätten riskerar att bli ett slag i luften för berörda rättighetshavare om den inte kamperas av en oavvislig ersättningsrätt som är föremål för kollektiv förvaltning

Den oavvisliga ersättningsrätten utgör en mekanism som är väl anpassad till onlinevärlden och som inte överlappar med nuvarande avtalskonstruktioner mellan producent och utövare. Producentbolagen kan följaktligen även vid införandet av den oavvisliga ersättningsrätten, förvärva utövarens ensamrättigheter och i sin tur licensiera rätten att lagra och tillgängliggöra inspelningarna digitalt. I de fall där artister enligt överenskommelse med producenten erhåller royalty för överlåtelsen av sin ensamrätt utgör den oavvisliga ersättningen en kompletterande rätt till ersättning från användaren (här Internetplattformen) så länge deras prestationer är skyddade. Medan en royaltybetalning normalt betalas av musikbolaget (producenten), skulle den oavvisliga ersättningen betalas av användaren, liknande vad som gäller för linjär överföring i dag (ref. 47 § URL).

Om vi bortser från påståenden om att upphovsmän och utövare redan erhåller lämplig och proportionerlig ersättning och/eller hänvisning till att den som inte är nöjd alltid kan begära jämkning, så har SAMI inte sett att något annat verkningsfullt förslag på "mekanism" som garanterar ersättningsrätten i artikel 18 presenterats i utredningen.

Avtalsfriheten är idag inte obegränsad utan omgärdas av restriktioner inom flera områden. Det är tydligt att principen om avtalsfrihet är otillräcklig på upphovsrättsområdet om syftet är att möjliggöra en levande musikbransch på sikt.

De bestämmelser som behandlas i underlaget har tillkommit mot bakgrund av att upphovsmän och utövande konstnärer så gott som alltid är i en svagare förhandlingsposition än sina motparter och som därför behöver direktivets skydd för att fullt ut kunna utnyttja de rättigheter som harmoniserats av unionsrätten. SAMI håller med om att avtalsfrihet är en bra grundprincip om det handlar om iaf någorlunda jämbördiga parter och om det faktiskt förs en förhandling om avtal där båda parter kommer till tals. På musiksidan är det en verklighet som saknas för det stora flertalet. När SAMI frågar sina medlemmar om det förs förhandlingar och/eller skrivs några avtal så är svaret att detta ytterst sällan görs. I de fall det trots allt förekommer vågar utövaren sällan ifrågasätta innehållet med rädsla för att det inte blir något jobb alls. Det ligger i farans riktning att den rädslan kommer att finnas med även vid överväganden rörande artikel 20.

Rättighetshavarens valfrihet är utgångspunkten för all upphovsrätt. När maktbalansen mellan upphovsrättens parter är exceptionellt skev och i en tid när rättigheter tas i anspråk för oöverskådliga och gränslösa massutnyttjanden är kollektiv rättighetsförvaltning dock ofta att föredra för såväl rättighetshavare som användare. Musikorganisationerna har väl utvecklade system för registrering av rättighetshavare och deras verk och prestationer, liksom för bearbetning och matchning av spelrapporter för identifiering, fördelning och utbetalning till berörda rättighetshavare, medlemmar såväl som icke anslutna. Organisationernas verksamhet, liksom rättighetshavarnas rätt till insyn och inflytande över exempelvis hur fördelning av insamlad ersättning ska fördelas, är noggrant reglerad i lagen om kollektiv rättighetsförvaltning av upphovsrätt. Tvingande kollektiv rättighetsförvaltning kommer bara i fråga där det är motiverat ur användarperspektiv och/eller för att säkerställa att rättighetshavarna kompenseras. Den oavvisliga ersättningsrätten är, som redan framgått, till för att tillförsäkra rättighetshavarna en skälig ersättning när deras ekonomiskt mycket viktiga on-demandrättigheter tas i anspråk online. Att konsumtionen av musik och film på Internet ökar, liksom att allt fler vill betala för musik-och filmtjänster måste speglas också i ersättningen till berörda rättighetshavare. Att ersättningsrätten bör vara oavvislig, d v s inte överlåtbar till annan än kollektiva förvaltningsorganisationer, är en följd av att de hitintills inte, eller i väldigt liten omfattning, fått del av de värden som streamingtjänsterna genererar.

Att kraven på kollektiv förvaltning skulle skapa ett omotiverat monopol menar SAMI är ett märkligt påstående sett till hur inkomsterna för utövarna har utvecklats under senare år.

Att de kollektiva förvaltningsorganisationerna administrerar en oavvislig ersättningsrätt är rimligt då det både skulle förenkla administrationen och möjliggöra för fler att få betalt och att få betalt enligt faktiskt användning. Eftersom de kollektiva förvaltningsorganisationerna – som ägs av rättighetshavarna själva – har bra repertoardata att tillgå så förenklar detta istället. Det skapar inte omotiverade monopol. Det balanserar en marknad som annars skulle fortsätta att vara väldigt ojämn i förhållande till maktstruktur och intäkter.

Det skulle inte heller leda till dubbla ersättningar vilket flera har hävdat utan det skulle leda till att fler blir ersatta i relation till hur mycket en inspelning används. Härigenom kan dessutom behovet av att i efterhand använda sig av jämningsmöjligheten i art. 20 förväntas minska eller, i stora delar, upphöra, dock med undantag för mer flagranta fall.

I likhet med Departementet menar SAMI att det inte finns något som stödjer påståendet att en oavvislig ersättningsrätt skulle strida mot direktivet eller EU-rätten generellt. Det gäller även för direktivet om kollektiv rättighetsförvaltning eftersom det direktivet inte påverkar nationella bestämmelser om obligatorisk förvaltning.

Här kan uppmärksammas att vissa medlemsstater, bl a Spanien, vid genomförandet av infosoc direktivet valt att tillerkänna utövarna ett bredare skydd än vad direktivet kräver. Den spanska Högsta domstolen har härvidlag fastslagit att införandet av en oavvislig ersättningsrätt kopplad till on-

demandrättigheterna inte kan anses strida mot bestämmelserna i direktivet (2001/29). Domstolen konstaterade vidare att införandet av ersättningsrätten hade stöd i befintlig EU-lagstiftning, nämligen principerna som kommer till uttryck i uthyrnings- och utlåningsdirektivet (92/100).

Kollektiv förhandlad ersättning

Kollektivavtalen på musikområdet anger ofta vad som ska anses vara accepterade miniminivåer i relation till specifika nyttjanden och ersättningen kan därför inte generellt presumeras vara "lämplig och proportionell" vid varje tidpunkt.

Beträffande andra kollektiva avtal (ramavtal) så finns det på utövarområdet en uttalad HD-praxis att en tariff avseende offentligt nyttjande som framförhandlats mellan insamlande organisation och en central motpart på användarsidan ska presumeras vara skälig. En motsvarande praxis kan antas vara applicerbar även för en kollektivt förvaldat ersättningsrätt avseende on-demandtjänsternas användning.

Lämplig och proportionell ersättning (eng.: appropriate and proportionate)

SAMI menar att ersättningen, enligt direktivets ordalydelse, måste uppfylla två separata kriterier. Den måste vara i) lämplig (appropriate) och ii) proportionell (proportionate). Användningen av ordet "och" tyder mycket starkt på att bedömningen måste vara objektiv.

I skäl 73 anges att ersättningen ska vara lämplig och proportionell i relation till det faktiska eller potentiella värdet. Enligt vår uppfattning pekar referensen till faktiskt eller potentiellt värde på när i tiden en bedömning av det ekonomiska värdet görs. Även om det ekonomiska värdet kan baseras på prognoser innan kommersiellt utnyttjande påbörjas, så förutsätter bedömningen av ersättningsproportionalitet att det faktiska ekonomiska värdet av exploateringen är känt. I den här delen kan också hänvisas till att skäl 74 och 75 (art. 19) där det konstateras att rättighetshavarna behöver information om (faktiskt) utnyttjande av sina verk och prestationer, liksom att det är viktigt att de erhåller information också om det "fortsatta" ekonomiska värdet för att de ska kunna bedöma om ersättningen är "appropriate and proportionate". Detta, menar SAMI, tillsammans med uttalandet i skäl 73 om att engångsbetalningar inte ska vara huvudregeln, gör klart att en rörlig ersättning som utgångspunkt är att föredra.

SAMI anser att lagtexten bör ange att ersättningen ska vara "lämplig och proportionerlig", alternativt, "lämplig, skälig och proportionerlig".

Hänvisningen till "marknadspraxis" är problematisk, särskilt om man tar i beaktande att "marknadspraxis" kommer att utvecklas under direktivets livslängd, samt det förhållande att Direktivet syftar till att förbättra, d v s ändra, nuvarande marknadspraxis. Framtida marknadspraxis är samtidigt, än så länge, ett oskrivet blad; även om det i skäl 73 anges att engångsbetalningar (som för närvarande på musikområdet är en dominerande marknadspraxis för flertalet utövare) inte bör utgöra huvudregel, något som rimligen borde medföra en sundare marknadspraxis i framtiden.

Särskilt om engångsbelopp

Som SAMI tidigare påpekat bör överlåtelse mot engångsbelopp i huvudsak undvikas. Endast i fall där nyttjandet är klart avgränsat i tid och rum och där man således vet den exakta omfattningen av exploateringen kan det finnas anledning att godta engångsbelopp. För tillkommande nyttjanden utöver det som engångsersättningen avsett måste nya förhandlingar föras.

SAMI vill på nytt också framhålla skillnaden mellan en engångsersättning (lump sum) och ett totalt utköp av rättigheter (buy outs) där det senare innebär att rättighetshavaren för all tid helt förlorar kontakt och kontroll över verket/prestationen medan förvärvaren ges rätt att obegränsat i tid och rum

nyttja detsamma oberoende av vad som var känt eller okänt vid själva förvärvsögonblicket och vad som kan tänkas hända i framtiden med exploateringen.

Även engångsbetalning måste vara lämplig och proportionerlig enligt direktivet. Det innebär att ersättningen ska bedömas med utgångspunkt i det faktiska värdet vid tidpunkten för överlåtelsen, liksom även det faktiska värdet av efterföljande nyttjanden. Det innebär i sin tur att nuvarande marknadspraxis med omfattande totalöverlåtelser på musikområdet inte längre accepteras. Ett införande av en oavvislig ersättningsrätt som garanterar artister och musiker en till ensamrätten kopplad betalning i proportion till faktisk användning ligger väl i linje med direktivets syfte och inom ramen för åtgärder avsedda realisera artikel 18.

Transparenskrav (artikel 19)

Transparenskravet i artikel 19 är en förutsättning för övriga bestämmelser i kapitel 3 i Direktivet och om den ska uppfylla sitt syfte är det ett måste att Sverige implementerar bestämmelsen utan att utnyttja de möjligheter till undantag som finns i Direktivets bestämmelse.

Enhetens beskrivning av transparenskravet och de allmänna utgångspunkterna för genomförandet under punkten 3 i underlaget förefaller riktig. Transparenskravet är absolut och gäller i förhållande till alla upphovsmän och utövande konstnärer för de parter till vilka de har licensierat eller överlåtit sina rättigheter eller från dem till vilka rätten har övergått.

Beträffande behovet av att skapa rimlig balans i transparensystemet, kan SAMI ha viss förståelse för att transparenskravet inte får skapa en orimlig situation för användarna. Samtidigt upplever vi att det är fullt rimligt att även användarsidan använder sig av och utvecklar befintliga rapporteringssystem och - i den mån det krävs växlar upp för att möta direktivets krav på transparens. Under antagande att någon form av ersättning har utbetalats åtminstone vid något tillfälle, anser SAMI att det är naturligt att information om upphovsmannen och/eller utövaren redan finns att tillgå. Vidare torde kunna antas att förvärvaren har kontroll på de intäkter denne haft till följd av sin rätt på grundval av förvärvet av rättigheterna. På musikområdet baseras royalty normalt på de intäkter som musikbolaget haft med anledning av inspelningen. Om vi således kan anta att relevant information finns tillgängligt så måste förstås att den administrativa bördan ligger i att förse samtliga medverkande med informationen (snarare än tillgången på relevant information). Med de möjligheter till digital rapportering som finns idag, förefaller dock den bördan hanterbar i ett lite längre perspektiv.

SAMI håller med om att det inte finns anledning, eller ens möjlighet, att helt undanta vissa sektorer från transparenskravet och att ett generellt regelverk som gäller för alla sektorer är mest lämpligt. Det kan i sammanhanget finnas anledning att påminna om de krav som åligger de kollektiva förvaltningsorganisationerna enligt lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och dess regler om transparens gentemot rättighetshavare (inkl. producenter och programföretag). Enligt den lagen ställs höga krav på transparens och organisationerna har fått avsätta omfattande resurser för att utveckla datasystem som lever upp till ställda krav. På motsvarande sätt menar SAMI att det är högst rimligt att också användarsidan, vars intäkter baseras på möjligheten att tillhandahålla skyddade verk och prestationer, åläggs att se till att de har såväl system som administrativa förutsättningar att redovisa användning på ett transparent och balanserat sätt i relation till berörda rättighetshavare. Beträffande engångsavlösta musiker, följer för övrigt en redovisningsplikt redan av 45 b § URL.

Det kan vara lämpligt att förarbetena ger exempel på typ av information samtidigt som man bör vara medveten om att detta kan ändras över tid beroende på såväl teknik- som samhällsutveckling. På musikområdet bör redovisningen omfatta de intäkter som förvärvaren av rättigheterna (musikbolaget) haft med anledning av inspelningen uppdelat på rättigheter och typ av användning, liksom även

information om kostnadsavdrag och andra avdrag. I förekommande fall information om den ersättning (royalty) som har tilldelats artisten och hur denna har beräknats.

SAMI vidhåller att Sverige inte bör utnyttja möjligheten i artikel 19.4 att göra undantag från transparenskravet. SAMI har läst de synpunkter som kommit in med anledning av artikeln och är oroad över att en begränsning kan leda till felaktiga och framförallt subjektiva tolkningar. Vem har att bedöma om en insats är att betrakta som "betydande" eller inte, producenten? Att dessutom föreslå (producentensidan, underlaget sid 27) att bidrag som ersatts genom en engångsersättning per automatik skulle undantas är häpnadsväckande. Ett sådant undantag skulle innebära att en mycket stor grupp kommer att stå helt utan insyn, och dessutom riskera att utgöra incitament för en ökad användning av engångsersättningar för att undkomma redovisningsskyldigheten.

SAMI menar att ordval som "utbytbara" bidrag kan uppfattas som en misskreditering av en hel yrkeskår. Många av SAMI:s medlemmar har långa och omfattande utbildningar bakom sig och det finns en yrkes stolthet över att spela ett visst instrument eller att kunna sjunga. Att då bli kallad "utbytbar" därför att man framför toner ur någons verk som i och för sig också kan framföras och tolkas av t.ex. en annan gitarrist eller sångare kan lätt uppfattas som nedlåtande. En inspelning är som ett grupparbete. Det är en produkt som har kommit till tack vare flera olika insatser. Den ena utsluter inte den andra. En symfoniorkester består av en sammansättning av olika instrument som spelas av flera personer. Alla har ett värde och alla har tilldelats en rätt enligt upphovsrättslagen för sitt framförande. Det finns inget krav i upphovsrättslagen att ett verk eller en prestation ska bidra till en produktions "kommersiella framgång" för att vara skyddsvärt. Beträffande utövarnskyddet i 45 § uppställs inte heller några kvantitativa eller kvalitativa krav på framförandet av ett verk. Att mot den bakgrunden generellt undanta utövare från rätten till insyn med hänvisning till att framförandet är utbytbar (eller ersatt genom en engångsersättning) uppfattar SAMI som minst sagt olämpligt. Till det kommer att redovisning som möjliggör en bedömning av om erhållen ersättning är lämplig och proportionell är en grundförutsättning för att den alls ska kunna ifrågasättas (art. 20).

SAMI menar att transparensregeln som utgångspunkt bör gälla för alla upphovsmän och utövande konstnärer.

SAMI tycker inte det bör ha någon betydelse för bedömningen om verket eller prestationen redan från början tillkommit eller förvärvats för att ingå i ett större sammanhang.

Bör utebliven rapportering sanktioneras?

SAMI menar att det är rimligt att åtgärder kan vidtas i de fall då en uppgiftslämnare inte fullgör sin rapporteringsplikt. SAMI har svårt att avgöra på vilket sätt det bör ske, men tycker att förslaget om handräckning hos Kronofogdemyndigheten kan vara ett lämpligt sätt.

Hur ska information hämtas från underlicenstagare?

SAMI uppfattar det som rimligt att begäran om info kan gå från avtalsmotparten till underlicenstagaren men att själva informationen sedan går direkt från underlicenstagare till upphovsman/utövare.

Avtalsanpassningsmekanismen (artikel 20)

SAMI menar att den avtalsanpassningsmekanism som ska införas i enlighet med artikel 20 bör vara en lex specialis i förhållande till reglerna i 36 § avtalslagen. Det är knappast någon nyhet att reglerna i 36 § avtalslagen har nyttjats av väldigt få, om ens alls, upphovsmän och utövande konstnärer. Den nya regeln bör därför gälla istället för 36 § avtalslagen i upphovsrättsliga frågor eftersom det annars kan skapas en osäkerhet kring vilket lagrum som de facto ska tillämpas. Om en oavvislig rätt till ersättning införs på det sätt som SAMI föreslår, så kommer sannolikt artikel 20 inte, eller endast i begränsad omfattning, behöva tas i anspråk eftersom detta skulle garantera en löpande ersättning för on-demand streaming.

Alternativt tvistlösningsförfarande (artikel 21)

Det finns anledning att införa ett alternativt tvistlösningsförfarande om det går att hitta ett som är enkelt, kostnadseffektivt och snabbt och som upphovspersoner kan använda sig av utan att riskera att sätta sin ekonomi helt ur spel. Anledningen till att det finns relativt få rättsfall där den enskilde upphovsmannen står som part är just att en process riskerar att bli såväl långdragen som dyr och att de flesta helt enkelt inte har råd att genomföra en prövning. Om det går att hitta ett alternativ till det vanliga domstolsförfarandet och som samtidigt är mindre kostsamt än det nuvarande skiljedomsförfarandet är det SAMI:s åsikt att detta skulle främja utvecklingen av en sund branschpraxis som kan gagna bägge parter.

Rätt till återkallande (artikel 22)

Det är uppenbart att värdet av en rätt att återkalla hela eller delar av en licens eller en rättighetsöverlåtelse blir beroende av hur bestämmelsen formuleras vid genomförandet. Att ett nyttjande anses äga rum så länge ett verk eller en prestation finns tillgänglig via en onlineleverantör av innehållsdelningstjänster, skulle i dag i princip göra återkallanderätten meningslös. Det måste finnas en tydlig koppling till hur exempelvis en låt marknadsförs eller annars fortlöpande promotas av musikbolaget.

I underlaget nämns 45d§ som gäller för ljudupptagningar, och enligt vilken utövande konstnär ges en hävningsrätt. Bestämmelsen är tvingande. Rätten till hävning infördes i samband med skyddstidsförlängningen för fonogram (SFS 2013:691) och gäller först efter det femtionde året efter det att upptagningen först gavs ut alternativt offentliggjordes. SAMI kan inte se någon anledning till att ljudupptagningar skulle ha en mer begränsad rätt till återkallelse än vad som gäller för andra verk och prestationer, varför bestämmelsen bör ersättas vid genomförandet av förevarande direktiv – givetvis under förutsättning att artikel 22 inte går att avtala bort, d v s att bestämmelsen görs indispositiv.

Om det handlar om verk och framföranden där två eller flera upphovsmän och/eller utövande konstnärer har bidragit till verket och/eller kan SAMI hålla med om bedömningen att de endast gemensamt bör kunna utnyttja rätten till hävning. Några undantag för viss typ av produktion och/eller för "upphovsmän som endast bidragit en mindre del..." bör inte göras (eller behövas).

SAMI är av uppfattningen att redan erhållen ersättning ska få behållas och således inte betalas tillbaka vid återkallelse.

Stockholm som ovan

Stefan Lagrell, VD